

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

مصاحبه پژوهشی با؛

– حجت الاسلام و المسلمین علی سرلک؛ عضو هیات علمی دانشگاه هنر

– دکتر عالیبه شکر بیگی؛ مدیر گروه علمی تخصصی خانواده در انجمن جامعه‌شناسی ایران

به مناسبت ۲ فروردین وفات حضرت زینب سلام الله علیها (۶۲ ه.ق)

چرا حضرت زینب (س) در هر زمانی به عنوان الگو مطرح است؟

(چگونه می‌توان الگوی رفتاری حضرت زینب (س) را عملیاتی کرد؟)

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مهدی ناجی

- حضرت زینب (س) در یک کلمه الگوی حرکت انسان از عرصه‌ها و چالش‌های میدانی به افق‌ها و کرانه‌های ربانی است.
 - جایگاه حضرت زینب به عنوان الگو: راهنمای انسان‌هایی است که به اهداف بلند و کمال مطلق نگاه می‌کنند.
 - زینب کبری (س) در مجلس یزید با شجاعت فرمودند: «فَكِدْ كَيْدَكَ وَاسْعَ سَعْيِكَ وَ نَاصِبُ جُهْدِكَ فَوَاللَّهِ لَا تَمُحُو ذِكْرَنَا وَلَا تُمَيِّتُ وَحْيَنَا»: «هر چه می‌توانی نقشه بکش و تلاش کن و بکوش، به خدا سوگند یاد ما محو شدنی نیست و وحی ما را هم نمی‌توانی از میان برداری».

■ مقدمه

حضرت زینب^۱ نقش موثری در به ثمر رسیدن قیام عاشورا و کربلا داشت؛ در اثر روشننگری، یزید را مجبور ساخت جنایت و قتل امام حسین(ع) را به گردن ابن زیاد بیندازد و او را لعن کند. حضرت زینب (س) به عنوان یک الگو برای تمام انسان‌های جویای حقیقت برای تمام دوره‌ها و زمان‌ها مطرح است. در این چارچوب در مصاحبه پژوهشی با **حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیات علمی دانشگاه هنر و دکتر عالیه شکرپیگی مدیر گروه علمی تخصصی خانواده در انجمن جامعه شناسی ایران موضوع «جنبه‌های الگو بودن حضرت زینب(س)»** را به مناسبت ۲ فروردین وفات حضرت زینب(س) با طرح سئوالات زیر مورد بررسی و واکاوی قرار دادیم:

پژوهش خبری: جایگاه و اهمیت الگو و راهنما برای انسان، در رسیدن به اهداف بلند بر اساس عقل و شرع چگونه است؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیات علمی دانشگاه هنر: انسان به طور طبیعی دنبال کمال است. آرمانگرا است. حرکتش به سمت آرمان‌ها و دست یافتنش به سمت کمال حتما یک مسیر پریپیچ و خمی فراروی خودش دارد. به همین خاطر توجه به زندگی‌های موفق و نیاز به تجربیات به بار نشسته یک ضرورت کاملاً عقلی و کاملاً بدیهی است. نقش الگوها در همین جا مطرح می‌شوند. به همین خاطر قرآن مجید وقتی سخن از الگو بودن رسول خدا(ص) مطرح می‌کند که: «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ». می‌فرماید: «لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ» برای کسانی که خدا را می‌خواهند اینها ضرورت دارد که به واقع الگویی به نام انسان کامل داشته باشند؛ تا بر اساس مدل زندگی او بتوانند این پیچ و خم زندگی و فراز و فرودها را بتوانند با عافیت جلو ببرند. به هرحال جایگاه الگو جایگاه راهنمایان انسان‌هایی است که به اهداف بلند و کمال مطلق نگاه می‌کنند. به همین خاطر اگر کسی نخواهد به کمال مطلق برسد؛ طبیعتاً نه تنها برای او الگو نیازی نیست. بلکه با سنگ جهالت خودش و با سنگ بحث‌های کوتاه خودش به الگوها هم خواهد زد. همچنان که اولیاء را در طول تاریخ انسان‌های دنیا طلب مورد شماتت و دشمنی قرار دادند.

پژوهش خبری: چرا حضرت زینب(س) به عنوان یک الگو برای همه دوران‌ها و زمان‌ها مطرح است؟

دکتر عالیه شکرپیگی مدیر گروه علمی تخصصی خانواده در انجمن جامعه شناسی ایران: حضرت زینب(س) یکی از الگوهای مذهبی، اجتماعی و فرهنگی است؛ که می‌تواند برای زنان همه دوران‌ها در همه زمان‌ها تاثیرگذار باشد؛ وقتی وقایع تاریخی را مطالعه می‌کنیم؛ می‌بینیم که بعد از اتفاقاتی که برای امام حسین(ع) می‌افتد. ایشان به عنوان پیام‌رسان، منزل به منزل، کاروان

۱ - زینب (۵ یا ۶ ق-۶۲ق): دختر امام علی(ع) و حضرت زهرا(س). بر اساس روایات متعدد، نام‌گذاری حضرت زینب(س)، توسط پیامبر اسلام(ص) صورت گرفت. زینب هنگام حضور امیرالمؤمنین(ع) در کوفه برای زنان آنجا تفسیر قرآن تعلیم می‌داد. ایشان همسر عبدالله بن جعفر بود و در واقعه کربلا در کنار برادرش امام حسین(ع) حضور داشت. امام حسین(ع) هنگام وداع در روز عاشورا از حضرت زینب(س) خواست او را در نماز شب دعا کند. با پایان یافتن جنگ، وی و دیگر بازماندگان کاروان امام(ع) به اسارت درآمدند و به کوفه و از آنجا به شام برده شدند. خطبه او در کوفه و نیز در شام(در مجلس یزید)، معروف است. خطبه حضرت زینب (س) در مجلس یزید، حاضران را تحت تأثیر قرار داد و یزید مجبور شد جنایت و قتل امام حسین(ع) را به گردن ابن زیاد بیندازد و او را لعن کند. او را به سبب مصیبت‌های فراوانی که دیده، اُمّ المصائب لقب داده‌اند. (ویکی شیعه)

به کاروان در گذر از شهرهای مختلف ندای حقیقت و انسانیت و پیام مظلومیت امام حسین(ع) را می‌رساند. حرکت، پیام و ندای حضرت زینب(س)، برای زمانه‌ای که در آن قرار گرفتیم می‌تواند یک الگوی عالی باشد. زمانه‌ای که حقیقت و انسانیت مظلوم واقع شده و توسط ابزارهای عقلانی مدرن محاصره و بر آن سیطره گشته است. علی‌الخصوص که ایشان در زندگی پدر و مادرش که به نظر من اولین الگوی زنان و خانواده‌ها در جهان هستی می‌تواند حضرت علی(ع) و فاطمه زهرا(س) باشد. در چنین بستری پرورش پیدا می‌کند. اعتماد را می‌آموزد، همدلی را می‌آموزد، چگونه مفاهیم انسانی را در خودش درونی کند و آن‌ها الگوهایی هستند که او می‌تواند در خودش درونی کرد. بنابراین حضرت زینب(س) به گونه‌ای دیگر می‌تواند نمادی از زندگی حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س) باشد.

پژوهش خبری: مخاطب حضرت زینب(س) چه کسانی هستند؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیات علمی دانشگاه هنر: راجع به نقش حضرت زینب(س) وقتی می‌خواهیم صحبت کنیم؛ طبیعتاً مخاطب آن آدم‌هایی هستند که مقصدشان بزرگتر از مناسبات عادی و مادی است. اینها به واقع یک هدف بلند و یک مقصد سترگی را در نظر دارند و بر اساس حرکت به سمت آن مقصد طبیعتاً نیاز به مثل الگویی به مانند حضرت زینب(س) خیلی جدی و ضروری خواهد شد. آنوقت حضرت زینب(س) خودشان هم از همین قاعده تبعیت می‌کردند و بر اساس همین قاعده توانستند آن بار بزرگ و مسئولیت شکننده را با عافیت و با نگاه به زیبایی و با زیباترین نگاه به دوش بکشند. حضرت زینب(س) به مثابه یک زن با حساسیت‌ها و با نقش‌های ظریف خانوادگی، در عرصه بزرگی مثل ماجرای کربلا که تاریخ را تغییر داد. وقتی بررسی کنیم و تا قیام قیامت تاریخ را بینیم درخشندگی و برجستگی نقش حضرت زینب حقیقتاً حیرت‌انگیز است.

پژوهش خبری: چرا حادثه عاشورا و کربلا بدون حضرت زینب(س) فهمیده نمی‌شود؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیات علمی دانشگاه هنر: حضرت زینب(س) سخن‌شان این است که حادثه‌ها ظرف بروز استعدادها هستند. حادثه‌ها حضرت زینب(س) را در خودش متوقف نکرد. یک حادثه‌ای ولو به شکنندگی عاشورا و کربلا نگاه حضرت زینب را از افق منصرف نکرد. لذا در کاخ یزید به یزید گفت: «یا یزید! فکد کیدک وأسع سعیک و ناصب جهدک فوالله لا تمحو ذکرا و لا تُمیت و حینا». ^۱: ای یزید! هرکاری که می‌خواهی بکنی بکن و هر تلاشی که از دستت برمی‌آید کوتاهی نکن. تو هرگز قادر نخواهی بود یاد ما را به فراموشی بسپری. این را به دشمن خودشان و دشمن حقیقت گفتند. و هم وقتی که حضرت زین‌العابدین(ع) به واقع خیلی ناراحت بودند و خیلی جزع و فزع می‌کردند. دیگران که به حضرت می‌گفتند ببینید که بدن‌های عزیزان ما روی زمین است. حضرت زینب(س) می‌فرمودند اینجوری نمی‌ماند و اینجا تاریخ به سراغ کشف راز کربلا خواهد آمد؛ و مردم به اندازه ظرف وجودی‌شان با این راز آشنا می‌شوند و اینجا محل رفت و آمد اولیا خواهد شد. حضرت زینب(س) افق بلندی به اسم لقاء خدا و خواستن خدا در برابرشان حقیقتاً نمودار شده است؛ لذا بصیرت، صبر و علم دارند. حادثه‌ای چون عاشورا ایشان را متوقف نمی‌کند. حادثه عاشورا بدون حضرت زینب(س) و بدون موضعی که در یک جایگاه بسیار زلال و الهی و در عین حال پر از سلحشوری و پر از عظمت داشتند فهمیده نمی‌شود.

پژوهش خبری: پیام حضرت زینب به انسان معاصر چیست؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیات علمی دانشگاه هنر: این شخصیت اگر قدری از آن در وجود ما به عنوان انسان معاصر - که در عصر مدرنیته، تکنولوژی‌های پیشرفته، فتح فضا و شکافتن ذره‌ها، زیست می‌کنیم. - قدم بگذارد و جا باز کند؛

۱ - مقتل الحسین مکرّم، ص ۴۶۴.

آنوقت چالش‌هایی که انسان معاصر دارد؛ اصلاً برایش بی‌مفهوم می‌شود. دنیای امروز جواب خیلی از سئوال‌ها را پیدا کرده و خیلی از توانمندی‌ها را بدست آورده و خیلی از قلمروهای ناشناخته را توانسته فتح کند. اما یک سرزمین بزرگ و پهناوری را هنوز به آن نزدیک نشده‌ایم و آن سرزمین وجود خودمان است. حضرت زینب(س) این سرزمین را فاتح بودند و به ما هم نشان می‌دهند اگر انسان از این سرزمین سر درنیورد و سلطنت و حاکمیت خوش را احراز نکند بقیه جاهایی که فتح کرده است. هیچ ارزش چندانی ندارد.

پژوهش خبری: چگونه حضرت زینب می‌تواند الگوی حرکت انسان معاصر برای رسیدن به مقصدهای بلند باشد؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیات علمی دانشگاه هنر: انسان امروزی علی‌رغم موفقیت‌هایش در عرصه‌های گوناگون همچنان یک انسان خسته است. یک انسان بی‌هویت است. یک انسان افسرده پر از قرص‌های آرامش‌بخش، پر از مواد مخدر، پر از اسلحه‌های کشتار جمعی است. پس حضرت زینب(س) در یک کلمه الگوی حرکت انسان از عرصه‌ها و چالش‌های میدانی به افق‌ها و کرانه‌های ربانی است. رسیدن به مقصدهای بلندی که اگر هرکسی در هر صحنه‌ای از نظر خودش دور کند کمترین مسائل ساده^۱ هم می‌تواند او را زمین‌گیر کند. حضرت زینب(س) آمدند یک خط نورانی و خط الهی را ترسیم کنند که در دل همه معرکه‌ها انسان می‌تواند با چشم دوختن به یک افق بلند و با همراهی با ولی خدا که حضرت ابا عبدالله(ع) برای ایشان بودند. می‌توانیم از عهده این چالش‌ها نه تنها بر بیاییم بلکه قهرمان و نمونه و الگو شویم. اگر کسی سقف پروازش را آن قدر بلند مرتبه تعریف کرد. در میدان زندگی بطور طبیعی به یک مواضع خاصی می‌رسد: مثلاً مهربان خواهد شد. غمگسار خواهد شد. نسبت به فضای خانواده بسیار پایبند و متعهد و وفادار خواهد شد. اهل عبادت^۲ خواهد شد. شجاع خواهد شد. صراحت خواهد داشت.^۳ تمام مساله این است که اولیای خدا آمده‌اند نگاه آخو برین را به نگاه آخو برین تغییر بدهند. حضرت زینب(س) از عهده این کار برآمد. به همین خاطر، شخصیت برجسته و بی‌نظیر مورد علاقه و ستایش و تکریم و کرنش همه اولیاء است. همه اولیاء در برابر این بزرگوار تعظیم و تکریم می‌کنند. خود سیدالشهداء(ع) که در اوج است؛ به حضرت زینب(س) می‌گوید: مرا دعا کن. این معنا عظمت وجودی حضرت زینب(س) را نشان می‌دهد.

پژوهش خبری: زندگی حضرت زینب(س)، الهام بخش چه الگوهایی از زندگی است؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیات علمی دانشگاه هنر: ما از تصویر کلی باید به قطعه برسیم؛ نه از قطعه به تصویر کلی. وقتی هدف‌ها بزرگ باشد خود به خود این جریان شکل می‌گیرد. اساساً الگو بودن هم به همین معنا است. انسان باید یک جریان کلی را ولو اجمالی در نظر داشته باشد؛ به عنوان مثال شهدا: آنها را در زندگی یک جاذبه بزرگی حرکت می‌دهد. به موقعیت‌ها و به جریان خاص زندگی‌شان که می‌رسند؛ با آن نگاه خاص نقش‌آفرینی می‌کنند. یک فهرست بلند بالایی می‌توانیم بگوییم که آنها: خیلی منظم بودند؛ همسر داری می‌کردند در تربیت فرزند فوق العاده بودند. همین که مولوی می‌گوید:

بشنو این نی چون شکایت می‌کند   از جدایی‌ها حکایت می‌کند
کز نیستان تا مرا ببری‌ده‌اند   در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند

۱ - حجه الاسلام سرلک: مثلاً اینکه چرا مدل ماشینش فلان نیست. چرا فلان امکانات ظاهری را ندارد. چرا مدل موبایلش فلان است. این‌ها می‌توانند آدم‌ها را اگر آن مقصدهای بلند را نداشته باشد. زمین‌گیر، افسرده و دچار سرخوردگی کند و آنها را به پناهگاه‌های بی‌اعتبار و سستی مثل مواد مخدر و مشروبات الکلی و خیانت بکشاند.

۲ - حجه الاسلام سرلک: حضرت زینب بعد از روز عاشورا با این همه صدمات جسمی و روحی از نماز شب که یک عمل مستحبی است؛ دست نکشیدند.

۳ - حجه الاسلام سرلک: وقتی حضرت زینب را در کاخ یزید تهدید به قتل کردند؛ صدایشان هم نلرزید و خیلی محکم و جدی ایستادند و خود را نباختند. نه تنها خود را نباختند بلکه به گونه‌ای حرف زدند که گمان کردند امیرالمومنین(ع) است. صدای علی(ع) از حنجره زینب(س) شنیده شده است.

سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق هرکسی کو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش^۱

وقتی حضرت زینب در کاخ یزید در آن بحبوحه و بحران عجیب می‌خواهد سخنرانی کند؛ شروع به مدح و ستایش خدا می‌کند که خیلی فوق العاده است. حضرت زینب اهل بخشش بودند. البته نباید در صورت‌بندی‌ها و شابلون‌های^۲ کوچک ایشان را اندازه‌گیری کرد. حضرت زینب(س) فراجاهانی است؛ چون دیدگاهش فراجاهانی است. حضرت زینب(س) را نمی‌توان در مناسبات عادی آورد. امام علی بن الحسین(ع) خطاب به حضرت زینب(س) می‌فرماید: **أَنْتِ بِحَمْدِ اللَّهِ عَالِمَةٌ غَيْرُ مُعَلَّمَةٍ فَهَمَّةٌ غَيْرُ مَفْهَمَةٌ**^۳ : تو، بحمدالله، عالمی هستی که نزد کسی تعلیم ندیدی و دانایی هستی که نزد کسی نیاموختی. منهای هدفی که آنها داشتند: **فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا**^۴ منهای او نمی‌شود. چرا بعضی‌ها به تعبیر قرآن کریم از پیغمبر فاصله گرفتند: **وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ**^۵، ای پیغمبر تو را رها کردند. آن بازیچه‌ها برای آنها اهداف مهمتری بود. پیغمبر اگر تو می‌خواهی یک سفر تجاری بروی یا مسافرت کوتاه مدتی کنی با تو می‌آیند. اما در مسیر با تو همراه نمی‌شوند. اینها تو را برای تایید خودشان می‌خواهند.

پژوهش خبری: زن امروز چگونه می‌تواند حضرت زینب(س) را الگوی خود قرار دهد؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیات علمی دانشگاه هنر: زنان که قربانیان اصلی مدرنیته امروز هستند؛ اگر بیاد بیاورند که از الگو گرفتن و توجه به شخصیت حضرت زینب(س) می‌توانند حصارهای روزمرگی‌ها و عادت‌ها و چارچوب‌های خودساخته را بشکنند و از حادثه‌ها راهی به سمت حقیقت‌ها پیدا کنند. الان شهدای مدافع حرم، همسران جوانی دارند که در همین عصر موجود ما و با همین اقتضائات زندگی می‌کنند. چطور اکثریت قریب به اتفاق آنها مثل حضرت زینب(س) به ماجرا نگاه می‌کردند. اگر انسان از این چارچوب‌های خودساخته بتواند نگاهش را گسترش بدهد و به ظرفیت وجودی‌اش اعتماد پیدا کند؛ می‌تواند همچنانکه حضرت زینب(س) توانست در سهمگین‌ترین حادثه تاریخ بشر، این چنین درخشش حیرت‌انگیز و خیره‌کننده‌ای داشته باشد. زنان امروز هم می‌توانند این کار را بکنند همه ماجرا این است که از پيله‌ها خودساخته خارج شوند.

پژوهش خبری: مهمترین پیام حضرت زینب(س) چیست؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیات علمی دانشگاه هنر: مهم‌ترین پیام حضرت زینب(س) خودباوری است. انسان‌هایی که به خودباوری نرسیده‌اند؛ به تعبیر استاد ما آدم‌هایی که از درون پرنشده‌اند. بیرون آنها را پر می‌کند.

۱ - بخش ۱ از دفتر اول مثنوی.

۲ - شابلون ورقه‌ای (پلاستیکی، چوبی، فلزی یا کاغذی) است که به واسطه سوراخ‌هایی که بر روی آن ایجاد شده است؛ تصویر، متن یا الگویی به همراه خود دارد. هنگامی که شابلون را روی یک سطح قرار داده است و روی آن رنگ می‌پاشند، الگوی مورد نظر نمایان می‌شود. با استفاده از شابلون می‌توان طیف گسترده‌ای از پیام‌ها را انتقال داد که شامل پیام تبلیغاتی، شعار و امثال اینها است.

۳ - بحار الانوار ج ۴۵ ص ۱۹۹

۴ - پس هر که به دیدار پروردگارش(در قیامت و به دریافت الطاف او) امید وایمان دارد، پس کار شایسته انجام دهد. و هیچ‌کس را در عبادت پروردگارش شریک نسازد. (سوره کهف، آیه ۱۱۰)

۵ - و چون تجارت یا لهوی ببینند به سوی آن پراکنده شوند و تو را ایستاده (در حال خطبه یا نماز) رها می‌کنند؛ بگو: آنچه در نزد خداست از لهو و از تجارت بهتر است، و خداوند بهترین روزی دهندگان است. (جمعه، ۱۱).

منقار در آب شور دارد همه حال	مرغی که خبر ندارد از آب زلال
تو چه دانی شط و جیحون و فرات	ای که اندر چشمه شورست جات
هست شادی و فریب کودکان ^۱	افتخار از رنگ و بو و از مکان

یعنی وقتی که قدر ارزش‌های ذاتی‌مان را ندانیم. به واقع به تعبیر دکتر شریعتی به نوعی از خودبیگانگی (الیناسیون)^۲ و از خود تهی گشتگی و خویش‌فراموشی می‌رسیم. انسانی هم که از خودش تهی شود و به ارزش‌های ذاتی خودش توجه نداشته باشد؛ به هر شکل و صورتی ممکن است رو بیاورد. بخش عمده‌ای از این گرایش‌هایی که دارد اتفاق می‌افتد؛ بخاطر نشنیدن حرف حضرت زینب(س) است. سخن حضرت زینب(س) در کاخ یزید این بود که: زن‌هایی که به حقیقت و به ارزش‌های ذاتی خودشان متصل می‌شوند؛ حتی دشمن بی‌رحم و خونریزی هم مثل یزید هم؛ هیچ کاری نمی‌تواند بکند. حضرت زینب(س) آنجا قسم خوردند که تو نمی‌توانی یاد ما را به فراموشی بسپاری. اگر هالیود به عریان‌گری رو می‌آورد. بعد بعضی ستاره‌هایش را که در این وادی هستند؛ اینقدر این‌ها را زیبا و دوست داشتنی و جذاب و مهربان دارد معرفی می‌کند؛ انگار دارد الگو معرفی می‌کند و آدم‌هایی که از حقیقت وجودی خودشان فاصله می‌گیرند؛ لاجرم به این‌جور مدل‌ها نزدیک می‌شوند. سخن حضرت زینب(س) در برابر این جریان سهمگین آدرس‌های غلط دادن، این است که به خودتان و به ارزش‌های ذاتی خودتان برگردید. به هویت همسری و مادری ارزش بسیار زیادی قایل شوید. همچنان که حضرت زینب(س) این هویت‌ها را بسیار به آن ارج می‌گذاشتند امیدوارم که این اتفاق بیفتد.

پژوهش خبری: چگونه می‌توان الگوهای رفتاری حضرت زینب(س) را در دختران ترویج و تبلیغ کرد؟

دکتر عالیه شکر بیگی مدیر گروه علمی تخصصی خانواده در انجمن جامعه شناسی ایران : در جامعه‌پذیری چندین عامل دخالت دارند: «خانواده، نهاد آموزش، گروه دوستان و همسالان، رسانه‌ها». حضور در شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی، روی رفتارهای نوجوان حتی کودکان ما می‌تواند از همه عوامل بیشتر تاثیرگذار باشد. رسانه‌ها در واقع به دنبال برقراری یک هژمونی در رفتارهای کاربران این فضا هستند. که به سوی یک فرهنگ واحد جهانی حرکت می‌کند. در قبال حرکت فرهنگ واحد جهانی، عملکرد نهاد خانواده که می‌بایست در آن مذهب پررنگ باشد بسیار اهمیت دارد. نهاد آموزش و پرورش باید محلی برای زایش آرامش و رفتارهای مطلوب در فرزندان ما باشد. گروه دوستان و همسالان و گروه‌های مرجع اینترنتی اهمیت دارد. در حال حاضر با یک دوگانگی نسبت به مسائل تربیتی مواجه هستیم. خانواده و رسانه‌های داخلی باید یک جور و نه چندگانه عمل کنند. رسانه‌های داخلی نباید تجمل‌گرایی و مادی‌گرایی را تبلیغ کنند؛ تا بتوان سادگی، سلامت، فروتنی و تواضع حضرت زینب(س) را تعقیب کنیم و به عنوان الگوهای رفتاری به دختران‌مان ترویج و تبلیغ کنیم. الگو یعنی رفتاری مطلوب که بتواند آرامش درون و برون را برای ما به ارمغان بیاورد و ما قطعاً از ابزارهای تکمیلی هم باید استفاده کنیم. البته عوامل جامعه‌پذیری و تربیتی ما منهای جامعه جهانی که ما در آن قرار گرفته‌ایم نتوانسته به خوبی تاثیرگذار باشد.

پژوهش خبری: چگونه می‌توان الگوی رفتاری حضرت زینب(س) را عملیاتی کرد؟

دکتر عالیه شکر بیگی مدیر گروه علمی تخصصی خانواده در انجمن جامعه شناسی ایران : واقعیت‌های اجتماعی در جهان معاصر مثل رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی در زندگی انسان‌ها تاثیرگذارند. افزایش سواد رسانه‌ای در بهنجار کردن رفتارهای

۱ - مولوی، «مجلس سبعة»، المجلس الثاني.

۲ - از خودبیگانگی یا الیناسیون (Alienation) واژه‌ای است که در لغت به معنای از دست دادن، یا قطع ارتباط با چیزی است.

دختران و زنان اینجا خودش را نشان می‌دهد. البته این بهنجار کردن در مرحله جامعه‌پذیری ما باید اتفاق بیفتد. اتفاقی که افتاده این است که ارزش‌های جامعه مدرن به یکباره بر جامعه تحمیل شده است. ارزش‌هایی که ما آن‌ها را تابو می‌دانستیم. البته فقط عوامل برونی را نباید در این مسیر مقصر بدانیم. بلکه عوامل درونی، محیطی، فرهنگی، فردی و خانوادگی هم در این مسئله تاثیرگذار بوده است. برای پیمودن مسیر درست باید یک بازنگری فردی، فرهنگی و اجتماعی در نهادهای تکمیلی الگوسازی جامعه یعنی خانواده، آموزش و پرورش، گروه دوستان و همسالان در آینده صورت گیرد تا بتوانیم الگوهای رفتاری حضرت زینب (س) را عملیاتی کنیم و این کار ساده‌ای نیست. همیشه خوب بودن سخت است. بد بودن سخت نیست. انسان‌ها خیلی راحت می‌توانند رفتارهایی که نیاز به فکر و خویشتنداری ندارد از خود بروز دهند؛ ولی ویژگی‌های انسانی مانند فروتنی و تواضع نیازمند پرورش درون و بازگشت به خویشتن است که زمینه مساعد هم در درون و هم از برون را می‌طلبد.

■ کلام آخر

اگر دنیای امروز زن را برای جلوه‌های ظاهری‌اش مورد توجه قرار می‌دهد؛ این یکی از بزرگترین حجاب‌ها و موانعی است که باید برطرفش کرد. و این را با نگاه حضرت زینب(س) به راحتی و به روشنی می‌شود یافت. و در امتدادش حرکت کرد. انسان امروزی باشد یا انسان دیروزی و یا انسان فردا، ضرورت‌ها و اقتضات ثابتی دارد. که اینها را با اقتدا به این شخصیت‌ها می‌تواند بشناسد و می‌تواند بالفعل و سرشارشان کند. امیدواریم این اتفاق در مورد همه زنان سربلند و پرافتخار سرزمین ما بیفتد و حضرت زینب در طول تاریخ دل‌های زیادی را توانسته‌اند به سامان برسانند و در زمان ما هم که همسران شهدا، دختران شهدا، بسیاری از آنها از همین الگوی ناب استمداد کرده‌اند؛ استفاده کردند و توانستند از عهده مصیبت‌های سنگینی که برایشان وارد شده است با سربلندی و افتخار بیرون بریابند.

عملیاتی کردن الگوی رفتاری زینب وار و فاطمه‌وار در این جامعه نیازمند توجه نهادهای مسئول نسبت به سلامت روان و سلامت اجتماعی مردمان این جامعه است. و همین‌طور توجه به نهادینه کردن رفتارهای واقعی اسلام راستین در جامعه که ما بتوانیم زینب را به عنوان یک الگو به دختران و زنانمان معرفی کنیم و طبعاً در این مسیر ما نیازمند بازوی رسانه‌ای قوی و بازوی آموزشی و خانوادگی و همین‌طور اقتصادی هستیم تا بتوانند با همکاری همدیگر یک چنین الگویی را در جامعه پیاده‌سازی کنیم.